

Investeren in de omgeving van jonge kinderen

Conferentie rond het jonge kind

6 oktober 2016

Inhoudsopgave

1	Situering	1
1.1	Vlaamse beleidskeuzes 2014-2019	2
1.2	Internationaal kader en doelstellingen	5
1.3	Investeren in de omgeving van jonge kinderen	6
2	Traject naar de Conferentie rond het jonge kind	8
2.1	Doelstellingen en opdrachten van de 4 themawerkgroepen	8
2.2	Traject en timing	13

1 Situering

Kinderen belichamen als geen ander de toekomst van een samenleving. Hoe kinderen ontwikkelen en leven, en hoe de samenleving met hen omgaat, weerspiegelt zo ook duidelijk het heden. Een samenleving kan best volop investeren in, zorg opnemen voor en bescherming bieden aan haar kinderen. Ze zijn haar meest waardevolle bezit.

De eerste levensjaren van kinderen zijn cruciaal voor hun verdere ontwikkeling. Het jonge kind is hierbij bijzonder afhankelijk van zijn directe maar ook ruimere omgeving. De minister maakt dan ook in de eerste strategische doelstelling van zijn beleidsnota 2014 – 2019 de fundamentele keuze voor de jongste kinderen. Het scheppen van maximale kansen wordt gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van de private en publieke sector, en van een goede thuisomgeving en

stimulerende ruimere omgeving. Men moet hierbij oog hebben voor alle levensdomeinen zoals onderwijs, gezondheid en huisvesting. Investeren in de omgeving van jonge kinderen is bijgevolg een horizontale of beleidsdomeinen overschrijdende aangelegenheid.

In 2014 nam minister Vandeurzen al een eerste initiatief omtrent hoe een samenleving haar verantwoordelijkheid kan nemen in het creëren van de voorwaarden die het mogelijk maken dat ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken hun engagement kunnen waarmaken. Hiervoor werd een panel van wetenschappelijke experts samengebracht door Kind en Gezin en dit resulteerde in een visietekst met een aantal krachtlijnen: "Een betere wereld voor jonge kinderen. Investeren in hun omgeving".

Het is vanuit dit streven naar een betere omgeving voor jonge kinderen en de fundamentele keuze voor de jongste kinderen dat de minister het initiatief neemt om in 2016 een Conferentie rond het jonge kind te organiseren. Dit initiatief sluit tevens aan bij internationale kaders en doelstellingen, en bouwt voort op de beleidskeuzes die de Vlaamse regering genomen heeft inzake het beleid naar kinderen en gezinnen voor de periode 2014-2019.

In het kader van het werken aan een geïntegreerd gezinsbeleid, wordt de komende periode de focus gelegd op het thema investeren in de omgeving van jonge kinderen. Om een horizontale aanpak te stimuleren in het beleid rond kinderen en hun gezin, stellen we een participatief project voor met alle betrokkenen, uitmondend in een Conferentie rond het Jonge kind in het najaar van 2016. Op deze conferentie zullen divers samengestelde themawerkgroepen beleidsaanbevelingen en voorstellen tot concrete acties voorleggen aan het brede werkveld.

In wat volgt worden de Vlaamse beleidskeuzes 2014-2019 uitgelicht die van belang zijn voor het beleid m.b.t. de omgeving van jonge kinderen en hun gezin. We staan ook even stil bij de internationale kaders die de conferentie richting geven. Vervolgens wordt het thema 'investeren in de omgeving van jonge kinderen' kort ingeleid, verwijzend naar de visietekst "Een betere wereld voor jonge kinderen".

1.1 Vlaamse beleidskeuzes 2014-2019

In het Vlaams Regeerakkoord, in de beleidsnota's van ministers en in de horizontale actieplannen wordt mee richting gegeven aan het beleid met betrekking tot gezinnen en kinderen. Ze vormen de leidraad voor het uiting geven aan het investeren in de omgeving van jonge kinderen.

In het Vlaams Regeerakkoord vinden we belangrijke zaken terug met impact op gezinnen en kinderen o.a. in de hoofdstukken welzijn, gezondheid, gezin, integratie, armoedebestrijding, cultuur, jeugd, onderwijs, sport, ruimtelijke ordening en ruimte voor wonen. In de verschillende beleidsnota's werden deze zaken verder uitgewerkt.

Verbinden, een **horizontale aanpak** en **samenwerken** tussen verschillende diensten staan centraal in het regeerakkoord.

In de beleidsnota Welzijn, gezondheid en gezin maakt minister Vandeurzen de fundamentele keuze voor de jongste kinderen. Het scheppen van maximale kansen is een gedeelde

verantwoordelijkheid van de private en publieke sector, van een goede thuisomgeving en een stimulerende ruimere omgeving.

Een aantal belangrijke doelstellingen en thema's uit de beleidsnota WVG geven mee richting aan de realisatie van een stimulerende ruimere omgeving. Deze zullen mee opgenomen worden in het voorbereidingstraject van de conferentie:

- 'Health in all policies'. Bij alle gemelde initiatieven is aandacht nodig voor het wegwerken van de **gezondheidsongelijkheid** door rekening te houden met de socio-economische gezondheidsgradiënt. Het verkleinen van de gezondheidsgradiënt zal de samenwerking tussen, en inzet van, verschillende beleidsdomeinen vergen. Het engagement van alle maatschappelijke actoren, van (gezondheids)zorg en welzijn, over onderwijs, werk, mobiliteit tot ruimtelijke ordening, is essentieel om een succesvol preventief gezondheidsbeleid te kunnen realiseren.

Een goede preventie kan niet vroeg genoeg starten. Het belang van de zwangerschap en ondersteuning die al start voor de geboorte wordt door heel wat wetenschappelijke evidentie ondersteund. Toch zien we dat nog te veel kwetsbare zwangere vrouwen een te beperkte prenatale begeleiding krijgen, met soms ernstige en blijvende gevolgen voor moeder en kind. Om dit te voorkomen versterken we de prenatale dienstverlening vanuit een lokale netwerkbenadering, en dit met alle relevante partners zoals de vroedvrouwen, huisartsen, gynaecologen, kraamzorg en andere partners binnen de Huizen van het Kind.

- De **toegankelijkheid van de dienstverlening** is een prioritair te bewaken aandachtspunt. Personen in armoede moeten makkelijk en zonder vrees voor stigmatisering hun weg vinden naar en binnen de voorzieningen die er zijn om hen te ondersteunen. Het tegengaan van onderbescherming draagt daartoe bij.
- We zetten in op **vermaatschappelijking en op krachtgericht werken**. Jeugdhulp moet vertrekken van de specifieke situatie van de minderjarige en zijn context. Essentieel is dat de krachten die daarin (nog) aanwezig zijn maximaal worden gemobiliseerd, en dat in een breed perspectief dat ook oog heeft voor alle levensdomeinen zoals onderwijs, huisvesting en werk. Naast professionele hulp ondersteunt ook informele zorg de cliënt duurzaam. (...) We actualiseren onze visie inzake de opvang van jonge kinderen buiten het gezin. Omdat we merken dat de institutionele context voor jonge kinderen niet altijd de meest wenselijke is, ontwikkelen we andere vormen van opvang met aandacht voor veilige hechting. We kijken hiervoor naar internationale goede praktijken en gaan de inpasbaarheid ervan in de Vlaamse context na. De instroom in een dergelijk aanbod wordt zorgvuldig gemonitord met het oog op het afbakenen van een doelgroep voor wie residentiële opvang de beste oplossing is.
- In de resolutie houdende aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp, aangenomen in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 8 juli 2015 worden enkele duidelijke pistes aangereikt m.b.t. het omgaan met **verontrusting**. Zo wordt gevraagd anders om te gaan met vrijwilligheid, zodat dit geen voorrang op de integriteit van het kind krijgt. Er wordt ook gewezen op het belang van een meer actieve tussenkomst van de gemandateerde voorzieningen, zonder evenwel daarbij de verantwoordelijkheid van hulpverleners zelf te willen ontnemen. Tevens wordt voorop gesteld dat ook partners die niet door het Decreet Integrale Jeugdhulp worden gevat, moeten worden betrokken en geresponsabiliseerd. Hierbij wordt concreet gedacht aan politie, en in het bijzonder de diensten

jeugd en gezin, en pediatrische diensten in algemene ziekenhuizen. Tot slot wordt gewezen op het belang van een ketenaanpak binnen één duidelijk organisatiemodel.

- Een **Huis van het Kind voor elk gezin.**

Binnen het Vlaamse gezinsbeleid neemt het Huis van het Kind een centrale positie in. De volgende jaren werken we verder aan het bundelen van de krachten en het samenbrengen van partners in samenwerkingsverbanden. Via deze samenwerkingsverbanden bouwen we lokaal een kwaliteitsvol en geïntegreerd dienstverleningsaanbod uit dat aansluit op de noden en verwachtingen van ouders en kinderen vandaag, met daarbij bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen en de super-diversiteit die in het bijzonder in de grootsteden enorm toeneemt. We maken de nodige middelen vrij voor de uitbouw van bijkomend aanbod. Om ervoor te zorgen dat ouders en kinderen met al hun vragen voor een ruime ondersteuning terecht kunnen in de Huizen van het Kind, bouwen we bruggen met onder andere de lokale loketten kinderopvang, de gezinszorg, paramedische beroepen, de socio-culturele sector, de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp...

De Huizen van het Kind zijn tevens een belangrijke actor in het stimuleren van de **taalontwikkeling bij jonge (anderstalige) kinderen** en een hefboom naar kleuterparticipatie en betrokkenheid van ouders op de opvoeding. In samenwerking met de minister van Integratie en Inburgering zullen we hierop inzetten.

- Vanuit de overtuiging dat alle beleidsmakers hun voordeel kunnen doen met een gezinsperspectief willen we de volgende jaren ook inzetten op een **sensibilisering en dialoog rond gezinsbeleid** door een platform op te richten met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken beleidsdomeinen en relevante stakeholders. De meerwaarde ligt in het uitzetten van een gemeenschappelijke visie en het uittekenen van krachtlijnen onder meer in de **overgang kinderopvang-kleuteronderwijs**. De lokale inpassing is hierbij cruciaal. Dit zullen we ook uitvoerig bespreken op een nieuwe gezinsconferentie.
- Om passende antwoorden te kunnen vinden, vertrekken we van een betere kennis van de **realiteit waarin gezinnen leven en de verwachtingen die zij koesteren. Aandacht voor participatie** komt zo nadrukkelijk in beeld als belangrijke voorwaarde voor het kwalitatief uitwerken van beleidsmaatregelen die gezinnen raken en het scheppen van ruimte voor engagement.
- Het vrijwaren van **de rechten van het kind** is een bij uitstek beleidsdomeinoverschrijdende opdracht. Onder aansturing van de minister van Jeugd, coördinerend minister kinderrechten, continueren we onze participatie aan het netwerk aanspreekpunten kinderrechten en leveren we een bijdrage aan het Belgisch rapport voor het Comité voor de Rechten van het Kind. We nemen verder deel aan de werkzaamheden van de Nationale Commissie Kinderrechten en geven mee uitvoering aan de doelstellingen van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019.
- Tussen de beleidsdomeinen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Onderwijs bevinden zich vele relevante linken. We streven, samen met de collega's van Onderwijs, naar een doorgedreven afstemming tussen de beleidsprocessen die bijdragen tot zowel het **welbevinden** als tot meer **effectieve leer- en ontwikkelingsprocessen bij kinderen** en jongeren. Hiertoe brengen we dit beleidskruispunt in beeld. Samen met Onderwijs zorgen we voor afstemming, onder andere inzake de vernieuwde visies ten aanzien van de ondersteuning van personen met een beperking

en het onderwijs voor kinderen met specifieke noden, de integrale jeugdhulp, de Huizen van het kind, de organisatie van de leerlingenbegeleiding en het preventief gezondheidsbeleid.

- Ook met de sportsector zijn er vele dwarsverbindingen. In dialoog met de collega van Sport dienen diverse initiatieven verder op mekaar afgestemd te worden zonder overbodige overlap en met wederzijds versterkende effecten. We denken concreet aan de invulling van de **gezondheidsdoelstellingen** in kader van bewegen, werk maken van sportgeneeskunde, uitbouw van een actieve kinderopvang met een component sport, faciliteren van de randvoorwaarden voor sporters met een handicap, samenwerken in kader van initiatieven waar sport een middel is om te komen tot een **beter welbevinden**.
- Daarnaast en bijkomend aan het feit dat gebruikers ook in de formele fora vertegenwoordigd zijn, willen we ze thematisch betrekken bij ons beleid. We vermelden in deze context exemplarisch het overleg met slachtofferverenigingen en het opzet om voor de integrale jeugdhulp een cliëntenforum op te richten. We hebben ook **aandacht voor de gebruikers** bij de ontwikkeling van de Huizen van het Kind. Uiteraard bestendigen we ook ons overleg met het Vlaams Patiëntenplatform, het Vlaams Gebruikersoverleg voor personen met een beperking, Verenigingen waar armen het woord nemen en hun Netwerk, enz.

De horizontale aanpak van de Vlaamse Regering vinden we ook concreet terug in de **horizontale actieplannen** die ook mee richting geven aan het beleid met betrekking tot gezinnen en kinderen. Deze plannen zetten in op het verbinden en samenwerken tussen actoren:

- Het Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 met strategische doelstellingen armoede, duurzaamheid, mobiliteit, participatie, ruimte, welbevinden, wonen, werk en cultuureducatie (goedgekeurd door Vlaamse regering 17 juli 2015)
- Het Vlaams Actieplan armoedebestrijding 2015-2019 (goedgekeurd door Vlaamse Regering 3 juli 2015)
- Het Vlaams Actieplan integratie (in voorbereiding)
- Het Vlaams Actieplan Gelijke kansen (voorgelegd aan de Vlaamse Regering op 17 juli 2015)

1.2 Internationaal kader en doelstellingen

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) stelt het belang van het kind centraal bij alle beslissingen die kinderen aangaan. Daarin staan de principes van protectie, provisie en participatie voorop. Protectie betekent dat de samenleving het engagement aangaat om kinderen te beschermen tegen mogelijke schadelijke invloeden, zoals uitbuiting of verwaarlozing. Provisie betekent dat de samenleving het engagement aangaat om ervoor te zorgen dat kinderen een voldoende aanbod aan basisvoorzieningen hebben, waaronder voeding, gezondheidszorg, onderwijs, sociale zekerheid en dergelijke. Participatie betekent dat kinderen het recht hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk leven en een stem hebben in alle beslissingen die hen aangaan. In het geval van de jongste kinderen betekent dit dat we aandachtig kijken naar hun

signalen en daar rekening mee houden. Het IVRK is ook erg expliciet over het recht van elk kind op zijn eigen identiteit (artikel 8). Artikel 5 stelt dat de staten zich ertoe verbinden de rechten en verantwoordelijkheden van ouders te eerbiedigen, en artikel 18 stelt dat de staat ouders zal ondersteunen in hun ouderlijke taken. Voor de realisatie van het IVRK bieden de aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind belangrijke elementen.

In het kader van het investeren in de omgeving van jonge kinderen vormen de aanbevelingen uit onder meer de General Comment 7 en 17 essentiële aanknopingspunten.

De resolutie van de VN 'Guidelines for the alternative care of children' biedt ook een belangrijk referentiekader voor de thema's van de conferentie rond het jonge kind.

Richtinggevend is ook de aanbeveling van de Europese Commissie van 2013 'Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken'. Hierin wordt het belang van preventie en strategieën die zich richten op alle kinderen benadrukt.

Deze aanbevelingen worden ondersteund door de 'Review of social determinants and the health divide in the WHO European Region' uitgevoerd door Prof. Michael Marmot in opdracht van de WHO.

1.3 Investeren in de omgeving van jonge kinderen

Op initiatief van minister Vandeurzen werd in 2014 een panel van wetenschappelijke experts samengebracht door Kind en Gezin. In deze samenwerking werd een de visietekst 'Een betere wereld voor jonge kinderen, investeren in hun omgeving' ontwikkeld.

Het panel bestond uit volgende experts:

Sara De Mulder, Faculteit Letteren en wijsbegeerte, Vergelijkende Cultuurwetenschappen, Universiteit Gent

Steven Groenez, onderzoeksleider, HIVA, Universiteit Leuven

Prof. Michel Vandenbroeck, Vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent

Prof. Frank Vandenbroucke, Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Universiteit Leuven

Peter Verduyck, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, GGC, Brussel

De visietekst geeft een aantal krachtlijnen aan van waaruit vorm kan gegeven worden aan de **verantwoordelijkheid van de samenleving** in het creëren van de voorwaarden die het mogelijk maken dat ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken hun engagement kunnen waarmaken. De tekst schetst de kwestie **vanuit het perspectief van jonge kinderen**.

Wat zich voor de voordeur en rond het huis afspeelt bepaalt de toekomst, het welzijn en de gezondheid van jonge kinderen. Het kinderrechtenverdrag (IVRK) wijst op de verantwoordelijkheid van de overheid op het vlak van de realisatie van de rechten van kinderen en het ondersteunen van ouders in hun ouderschap. Opvoeden is immers een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de private en de publiek sfeer. Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen, maar tegelijk heeft ook de samenleving hier een verantwoordelijkheid. Die bestaat eruit om in de eerste plaats de voorwaarden te realiseren die het mogelijk maken dat ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken hun engagement kunnen waarmaken. (art 18 IVRK, Belgische Grondwet)

Diverse disciplines en invalshoeken onderstrepen het belang van de ruime omgeving waarin kinderen opgroeien. Zowel ontwikkelingspsychologen, pedagogen, economen en andere onderzoekers wijzen op de noodzaak om te investeren in jonge kinderen. Economen onderstrepen de maatschappelijke winst die dit oplevert. Hersenonderzoek wijst opnieuw op het belang van de omgeving op de ontwikkeling van kinderen. Diverse instellingen en auteurs benadrukken het belang van het investeren in jonge kinderen om kinderarmoede en armoede en sociale uitsluiting in het algemeen te bestrijden (Europese Unie, Koning Boudewijnstichting, VLAS, Studio Kinderarmoede, ...).

Voor gezinnen met jonge kinderen en aanstaande ouders kan naast het domein welzijn, niet voorbijgegaan worden aan de **impact van het beleid van andere actoren op gezinnen, (aanstaande) ouders en jonge kinderen.**

De blik wordt daarom ook ruim gezet. Op die manier vormt de visietekst dan ook een uitnodiging tot samenwerking en afstemming tussen zowel lokaal en bovenlokaal beleid als tussen de verschillende beleidsdomeinen. Toekomstige keuzes kunnen dan gemaakt worden vanuit een ruimer maatschappelijk draagvlak.

De visietekst is opgebouwd vanuit volgende krachtlijnen die ook de rode draad zullen vormen in het voorbereidingstraject naar de Conferentie rond het jonge kind:

- Het belang van de vroeg levensperiode
- Een positieve omgeving voor alle kinderen
- Proportioneel universalisme
- Ondersteunde ouders
- Een waaier van materiële en immateriële hulpbronnen
- Een ruim sociaal netwerk

De visietekst sluit af met een set toetsingscriteria voor initiatieven naar jonge kinderen, die werden opgenomen in de beleidsnota van minister Vandeurzen:

- van bij de start oog hebben voor de verschillende levensdomeinen van jonge kinderen;
- investeren in een heel lokale inbedding;
- investeren in een uitnodigende, participatieve omgeving voor jonge kinderen;
- investeren in alle kinderen, en in het bijzonder in kinderen in kwetsbare situaties. (...)

Maatwerk laat toe in te zetten waar we het verschil kunnen maken en mee een antwoord te bieden op de vraag naar sociale cohesie, de stijgende kansarmoede en de super-diversiteit.

2 Traject naar de Conferentie rond het jonge kind

2.1 Doelstellingen en opdrachten van de 4 themawerkgroepen

De doelstelling van de Conferentie rond het jonge kind is te komen tot een breed gedragen visie m.b.t. het beleid rond jonge kinderen en hun omgeving waarbij verschillende (beleids)actoren nauw betrokken worden en dat gefundeerd is vanuit wetenschappelijk onderzoek.

De conferentie moet leiden tot beleidsaanbevelingen en een aanzet tot concrete acties.

Het centrale thema is '**Hoe nog beter investeren in de omgeving van jonge kinderen**' (0 – 12 jaar) om zo hun ontwikkelingskansen te waarborgen, met aandacht voor sociale ongelijkheid. De minister wil een breed veld van actoren verzamelen, actoren die betrokken zijn op jonge kinderen. In het bijzonder wil hij ook bruggen slaan tussen de wereld van welzijn en van gezondheid.

Een belangrijke inspiratiebron voor deze conferentie is de visietekst 'Een betere wereld voor kinderen', die tot stand gekomen is vanuit een panel van experts. Deze visietekst vormt de vertrekbasis en tegelijk de rode draad in het voorbereidingstraject naar de conferentie.

De aanbevelingen van de conferentie kunnen o.a. doorstromen naar beleidsbrieven en de Conferentie eerstelijnsgezondheidszorg 2017, waar aandacht voor jonge kinderen ook een plaats krijgt.

De geselecteerde thema's voor de werkgroepen weerspiegelen een reeks kernvragen die impliciet vervat zitten in het regeerakkoord en in de verschillende beleidsnota's. De thema's en kernvragen worden aan vier themawerkgroepen meegegeven die hierop antwoorden formuleren en beleidsaanbevelingen en een aantal concrete voorstellen dienen uit te werken.

De conferentie wordt voorbereid door 4 themawerkgroepen:

1. Aanpakken van gezondheidsongelijkheid met onder meer focus op de pre- peri en postnatale periode, maar ook later.
2. Rijke omgeving voor alle kinderen- kindvriendelijk beleid.
3. Hoe kunnen we gepast omgaan met verontrusting en dit vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid van de verschillende betrokken actoren in de samenleving?
4. Participatie van gezinnen en kinderen.

Participatie van gezinnen en kinderen is het onderwerp van Themawerkgroep 4 en is ook een transversaal thema in het voorbereidingstraject naar de Conferentie.

Themawerkgroep 1

Aanpakken van gezondheidsongelijkheid met onder meer focus op de pre-, peri en postnatale periode, maar ook later

voorzitter: mevrouw Inge Vervotte

Niettegenstaande er in Vlaanderen en goed uitgebouwde gezondheidszorg is bestaat er een (groeierende) gezondheidskloof. Deze gezondheidskloof resulteert finaal in een over de sociale gradiënt verschillende levensverwachting.

De focus op de eerste levensjaren in de aanpak van gezondheidsongelijkheid is belangrijk omdat de periode van de zwangerschap en de eerste levensjaren zo bepalend zijn voor de latere gezondheid, het belangrijk is kinderen zo jong mogelijk vertrouwd te maken met de zorg voor hun gezondheid, en omdat het thema 'gezondheid van het kind' vaak de ideale hefboom is om gezinnen en gezondheidszorg dichterbij elkaar te brengen.

Er bestaat brede consensus dat de aanpak van gezondheidsongelijkheid het aanpakken vergt van de sociale determinanten van gezondheidsongelijkheid, armoede, huisvesting, leefomgeving,... Uit onderzoek blijken tevens de werkzame elementen om binnen het gezondheids- en welzijnsdomein bij te dragen aan het wegwerken van gezondheidsongelijkheid.

De werkgroep 'gezondheidsongelijkheid' gaat dan ook op basis van de wetenschappelijke evidentie met betrekking tot de werkzame elementen in de aanpak van gezondheidsongelijkheid en op basis van de bestaande beleidsinitiatieven op zoek naar operationele modellen, vertrekkende vanuit de rol en opdrachten van het welzijns- en gezondheidsdomein ten opzichte van (aanstaande) gezinnen met kinderen

Kernvragen:

Hoe kunnen we de werkzame elementen in de aanpak van gezondheidsongelijkheid, op basis van de huidige instrumenten, actoren en beleidsinitiatieven omzetten in meer operationele modellen voor welzijns- en gezondheidsactoren ten opzichte van (aanstaande) gezinnen met kinderen?

Deelvragen daarbij zijn minstens:

- Hoe kunnen we ervoor zorgen we gezinnen zo snel als mogelijk de gepaste ondersteuning bieden, onder meer op basis van de onderlinge relaties in co-morbiditeit, gezondheidsgedrag en gebruik van de gezondheidszorg?
- Hoe kunnen we tot meer continuïteit (over het spectrum preventie en curatie) en integraliteit in de zorg komen, startende van de prenatale periode tot en met 6 jaar?

Themawerkgroep 2

Rijke omgeving voor alle kinderen- kindvriendelijk beleid

Voorzitter: Prof. Michel Vandenbroeck

Investeren in een rijke omgeving die een diversiteit aan ervaringen biedt, heeft een positief effect op het ontwikkelingsproces van alle kinderen. Kinderen komen in contact met en groeien op in diverse sociale omgevingen. Duidelijk is dat de ontwikkeling van kinderen niet gebaat is bij een model van verschillende werelden die naast elkaar staan en in het beste geval elkaar heel af en toe vinden. Dit vraagt een holistische kijk over beleidsdomeinen heen, waarbij de ontwikkeling van kinderen als een geheel wordt gezien. Sociale omgevingen bekijken we hier met een ruime blik en dan denken we zowel aan de publieke ruimte als aan allerhande publieke voorzieningen, waaronder o.a. spel- en ontmoetingsplaatsen, kinderopvang, school en schoolkinderopvang, huizen van het kind, bibliotheek, culturele activiteiten, speelpleinen, ...

Over de beleidsdomeinen en actoren heen dringt de vraag zich op of we bij het uittekenen en realiseren van sociale omgevingen wel voldoende vertrekken vanuit kinderen en hun gezin, zoals kinderen en gezinnen feitelijk zijn. Zijn we er wel zeker van dat de voorzieningen die we vandaag hebben voor elk gezin niet alleen bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar zijn, maar ook begrijpbaar en bruikbaar?

In deze themawerkgroep gaan we op zoek met actoren uit verschillende domeinen hoe we verschillende sociale omgevingen van kinderen kunnen versterken en verbinden, in functie van gelijke mogelijkheden van bij de start.

Kernvragen:

1. Hoe kunnen we tot ervaringen en sociale omgevingen (plekken, diensten, voorzieningen,...) komen voor jonge kinderen en hun gezin die uitgaan van hoe kinderen en gezinnen feitelijk zijn, in al hun diversiteit? Wat is nodig om in omgevingen die worden vorm gegeven vanuit verschillende doelstellingen van beleidsdomeinen zoals onderwijs, welzijn, cultuur, jeugd, ruimtelijke ordening,... voldoende rekening te houden met wie kinderen en gezinnen feitelijk zijn en wat zij zelf als doelstellingen en betekenisverlening naar voor schuiven? Welke partners kunnen hier over samenwerken om dit te realiseren?
2. Hoe kunnen we in elke sociale omgeving, rijke en gevarieerde ontplooiingskansen koppelen aan aandacht voor het fysieke en emotionele welbevinden van elk kind en de samenhang tussen verschillende omgevingen versterken, met bijzondere aandacht voor de jongste kinderen 0 tot 6 jaar?

Themawerkgroep 3

Hoe kunnen we gepast omgaan met verontrusting en dit via een dicht net, gevormd door de verschillende betrokken actoren in de samenleving?

Voorzitter: Dr Sofie Crommen

De samenleving heeft een belangrijke verantwoordelijkheid ten aanzien van jonge kinderen en hun gezinnen en ten aanzien van de ontwikkeling van deze kinderen binnen die samenleving. Het betreft bij uitstek een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij een bijzondere rol weggelegd is voor de overheid, maar bij uitbreiding ook voor een heel divers aantal actoren in onze maatschappij. Dit geldt ook voor jonge kinderen die specifiek opgroeien in verontrustende situaties. De invoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp voorziet in een aantal belangrijke hefboomen om gepast om te gaan met deze verontrustende situaties. Maar verontrusting en het omgaan met verontrustende situaties is natuurlijk niet alleen voorbehouden voor de professionele hulpverlening. Meer nog, we nemen in de scope voor deze werkgroep evenzeer ook de rol van actoren mee uit bv. de (eerstelijns-) gezondheidszorg, de preventieve gezinsondersteuning, de geestelijke gezondheidszorg, politie en justitie, het onderwijs, en zelfs de individuele burger. Elkeen heeft een duidelijke betrokkenheid op de ontwikkeling van het jonge kind, zoals ook luidt in de spreuk 'It takes a village to raise a child'.

Kernvragen:

1. Hoe kunnen we verontrusting bij jonge kinderen definiëren en dit vanuit verschillende perspectieven en benaderingswijzen (kinderrechten, pedagogisch, medisch/gezondheid, sociologisch, ...)?
2. Welke rol heeft iedere actor in de samenleving t.a.v. verontrusting bij jonge kinderen en welke organisatie versterkt de interactie tussen deze rollen?

Themawerkgroep 4

Participatie van gezinnen en kinderen

Voorzitter: Dr. Bruno Vanobbergen

Tal van maatschappelijke voorzieningen faciliteren en moedigen de deelname aan van kinderen aan het aanbod dat voor hen wordt uitgezet. Het gaat dan bijvoorbeeld om het stimuleren of het makkelijker maken van de deelname aan kinderopvang, sportactiviteiten, kleuterschool, buitenspelen, boeken lezen en de bibliotheek bezoeken, theatervoorstellingen bijwonen, Anderzijds gaat het om het garanderen dat kinderen een stem hebben in wat hen aanbelangt. Waarom willen beleidsmakers en voorzieningen graag dat kinderen meedoen en meebepalen? Het gaat dan om de betekenissen die beleidsmakers en voorzieningen in het participeren van kinderen leggen. Participeren kan bijdragen tot de "opvoeding" van kinderen naar een zeker ideaalbeeld. Het kan dan gaan om het opvoeden tot "goede burgers" of "het voorkomen of beheersen van problemen". Het stimuleren en mogelijk maken van participatie van kinderen kan ook de betekenis krijgen van een streven naar een grotere sociale gelijkheid voor kinderen en een meer democratisch samenleven. Het gaat dan om een maatschappelijk engagement waarin we alle kinderen als volwaardig mede-actor beschouwen in het hier en nu en inzetten op het beschikbaar stellen en ontsluiten van maatschappelijke mogelijkheden voor alle kinderen. Daarom moet er oog zijn voor de wijze waarop kinderen en hun ouders al dan niet deelnemen of gebruik maken van voorzieningen, zich al dan niet herkennen in het aanbod en het gevoel hebben dat het aanbod al dan niet aansluit op hun noden, behoeften en verwachtingen. Kunnen deelnemen en deelhebben gaat dan niet over de competentie bij kinderen en ouders maar over de competentie binnen de voorzieningen en de ruimere samenleving om participatie van elk kind gestalte te geven.

Kernvragen:

1. Kinderen zijn jonge burgers en de samenleving is een plek waar ze dat burgerschap ontplooiën in relatie met andere kinderen en volwassenen. Hoe geven we dit vorm? Waaraan willen we dat kinderen deelnemen? Wat betekent dit voor ons, volwassenen? En wat impliceert dit concreet voor organisaties en voorzieningen die zich tot kinderen (en hun gezin) richten?
2. Geen kind is hetzelfde en de verschillen situeren zich op verschillende facetten. Op welke manier gaan we om met 'het verschil' en wat betekent dit voor de participatie van kinderen aan onze samenleving? Wat zijn de werkzame elementen in praktijken die erin slagen inclusief te zijn?

2.2 Traject en timing

De Conferentie rond het jonge kind zal worden voorbereid in een traject dat loopt over een periode van oktober 2015 tot oktober 2016. Hiervoor worden 4 themawerkgroepen opgestart waarbij er input (wetenschappelijk onderzoek, cijfers, goede praktijk, standpunten,...) vanuit verschillende hoeken verzameld wordt. De voorzitters van deze themawerkgroep zijn steeds experts in de respectievelijke thema's.

Tijdens het traject organiseren de vier themawerkgroepen een reeks werksitzingen, waarin de hen toegewezen thematiek op ruime en open wijze wordt besproken en antwoorden op de gestelde vragen worden geformuleerd. Het resultaat van deze werkzaamheden wordt gebundeld in een tussentijds rapport per werkgroep. Deze tussentijdse rapporten worden voorbereid tegen maart 2016 en bevatten de voorlopige conclusies en beleidsaanbevelingen van de werkgroep.

In maart –april 2016 zullen deze tussentijdse rapporten ter consultatie aan het werkveld worden voorgelegd en gepubliceerd worden op de website Kind en Gezin.

Een stuurgroep die o.a. bestaat uit de voorzitters van de themawerkgroepen, volgt de werkzaamheden van de werkgroepen op en zorgt voor bijsturing ervan indien nodig. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de inhoudelijke samenhang van de conferentie.

Elke themawerkgroep bereidt een eindrapport voor met aanbevelingen die gepresenteerd wordt op de conferentie. De conferentie zal plaats vinden op 6 oktober 2016.

Timing:

- September 2015: Conceptnota conferentie met kernvragen per themawerkgroep
- 17 september 2015: Startmeeting voorzitters en trekkers
- Oktober 2015: Start themawerkgroepen
- Maart 2016: Stuurgroep Conferentie
- Maart-April 2016: Toetsing werkveld tussentijdse rapporten
- Juni 2016: Finalisering eindrapporten themawerkgroepen
- Juni 2016 : Stuurgroep Conferentie
- 6 oktober 2016: Conferentie rond het jonge kind